

KH 16.4.2024 § 68 LIITE 7

YPÄJÄN KUNNAN PIENHANKINTAOHJE

Hyväksytty:

Yleistä pienhankinnoista

Pienhankintoja (alv 0 %) ovat kansalliset kynnsarvot alittavat hankinnat:

1. alle 60 000 € tavarahankinnat, palveluhankinnat ja suunnittelukilpailut
2. alle 150 000 € rakennusurakat
3. alle 400 000 € sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut
4. alle 300 000 € muut erityiset palvelut (mm. ruokapalvelut sekä oikeudelliset palvelut)
5. alle 500 000 € käyttöoikeussopimukset

Pienhankinnat toteutetaan näiden ohjeiden mukaisesti. Koosta riippumatta hankinnat tehdään aina huolellisesti ja hyvää hankintatapaa noudattaen. Pienhankintoja ei säätele hankintalaki, mutta niitä säätelevät EU:n perustamissopimuksen mukaiset yleiset periaatteet eli tasapuolisuuden, syrjimättömyyden, avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteet. Hankintapäätösten hyväksymisvaltuudet päätetään tarvittaessa vuosittain osana talousarviokäsittelyä ja ne ovat osa kunnan talousarviota.

Asetetut tavoitteet pienhankinnoille

Tavoitteena pienhankinnoissa on tarkoituksenmukaisen ja laadukkaan tuotteen tai palvelun saaminen kustannustehokkaaseen hintaan. Lisäksi kunta rohkaisee turvaamaan Pk-yritysten osallistumismahdollisuudet. Paikallisten toimittajien tarjousmahdollisuudet huomioimalla vahvistetaan aluetaloutta, tuetaan työpaikkojen syntymistä kunnan ja maakunnan alueella ja edesautetaan alueen palveluvalikoiman laajenemista. Pienhankinnat toteutetaan kevyillä ja joustavilla menetelmillä. Tavoitteena on saada luotettava näkemys hankittavan tavaran tai palvelun hintatasosta. Pienhankinnat voidaan tehdä erilaisin hankintamenettelyin ja tarkoituksena on myös luoda uusia hyviä tapoja toimia.

Pienhankintojen suorahankinta

Suorahankinta tarkoittaa pienhankinnoissa hankintaa ilman tarjouskilpailun järjestämistä. Hankinta voidaan toteuttaa suorahankintana, jos hankinnan arvo on vähäinen. Hankinta tehdään suoraan yhdeltä toimittajalta, jos kyse on alle 5000 € hankinnasta. Mikäli hankinnan arvo on 5000–10000 € selvitetään hinnat hintatiedustelun avulla ennen ostamista. Myös alle 5000 € hankinnoissa voidaan tapauskohtaisesti hyödyntää hintatiedustelua, jos se nähdään hankinnan luonteen kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

Suorahankinnalla ei tarkoiteta tilauksia, jotka kunta tekee kilpailutettujen sopimusten puitteissa. Tällaiset tilaukset on jo entuudestaan kilpailutettu.

Tarjouskilpailun järjestäminen

Määrältään 10 000 € suuremmat, mutta kuitenkin alle kansallisten kynnyksarvojen jäävät hankinnat toteutetaan tarjouskilpailulla. Tarjouskilpailussa hankinnan sisältö määritellään tarjouspyyntöön ja toimittajat tarjoavat tarjouspyynnön mukaisesti. Tarjouspyynnöt tulee lähettää sähköpostitse, jotta niistä jää kirjallinen dokumentaatio myöhempää tarkastelua varten.

Sähköistä Hilma julkisten hankintojen palvelua hyödynnetään yli 30 000 € hankinnoissa, poikkeuksena ovat rakennusalan hankinnat, joissa raja on 70 000 €. Halutessaan Hilmaa voidaan hyödyntää myös näitä pienemmissä hankinnoissa.

Suorahankinta poikkeustapauksissa

Poikkeuksellisesti suorahankintoja voidaan tehdä myös yli 10 000 euron hankinnoissa. Suoran hankintamenettelyn perusteina tällöin voivat olla

- hankittavaa tuotetta ei ole todennettavasti muualta saatavissa
- kysymyksessä on lisähankinta
- kysymyksessä on poikkeuksellinen kiiretilanne kuten tulipalo, vesivahinko tai onnettomuus, joka ei johdu hankintayksiköstä
- hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen

Yleisesti on syytä todeta, että Ypäjän kunnan pienhankinnoissa tämänkaltaiset hankinnat ovat poikkeustapauksia. Suorahankinnan tekemiseen ovat oikeutettuja Ypäjän kunnan toimialajohtajat. Kilpailutuksilla parhaiten varmistetaan oikeudenmukainen toiminta sekä selvitetään markkinoiden hintataso.

Tarjouskilpailu

Sähköisen tarjouskilpailun suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheet:

1. Selvitä mahdollisuuksien mukaan onko kunta aiemmin hankkinut vastaavaa tuotetta/palvelua, kuinka tyytyväisiä edelliseen sopimukseen ja toimittajaan on oltu. Mitkä ovat olleet hankinnan kustannukset koko elinkaaren ajalta? Uudet sopimukset talletetaan kunnan verkkolevylle.

2. Hankinnan kokonaisarvo sopimusajaksi huomioiden myös mahdolliset optiokaudet. Mikäli arvonlisäveroton hinta ylittää kansallisen kilpailutuskynnyksen, käytä hankintaohjetta sen valmistuessa. Tarkista tuotteen/palvelun tarpeen laajuus kunnassa, sillä hankinnan arvo tulee laskea ja hankinta toteuttaa koko kunnan tarpeen, ei vain oman osastosi tarpeen mukaan. *Mikäli tavarahankintasopimuksen kohteena on leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen ja sopimus on voimassa toistaiseksi tai määrittelemättömän ajan, laske sopimuksen ennakoitu kuukausiarvo kerrottuna luvulla 48.*

Silloin kun mikä tahansa sopimus tai tavarahankinta ylittää viranhaltijalle hallintosäännössä asetetun euromääräisen päätösmäärärahan, toimitaan tämän ohjeen mukaisesti.

3. Selvitä millaisia vaihtoehtoja markkinoilla on tarjolla. Hyvä kynnysarvo on vähintään kolmen toimittajan huomioiminen

4. Selvitä olisiko hankinnassa mahdollista hyväksyä osatarjouksia, jotta pienemmätkin yritykset voisivat tarjota.

5. Luo tarjouspyynnön sisältö.

- Kuvaava kattavasti mitä olet hankkimassa. Toimittajat päättävät kuvauksen perusteella kiinnostuksensa tarjouspyyntöön.
- Kirjaa auki hankinnan vaiheet, jotta toimittajat näkevät miten hankinta tulee etenemään.
- Suunnittele tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan. Tarjoajille kannattaa asettaa kelpoisuusehtoja, jotka varmistavat tarjoajien kyvyn toteuttaa hankinta. Mikäli tarjoajilta odotetaan kelpoisuustodistuksia, kannattaa ne pyytää vain kilpailutuksen voittajaehdokkaalta. Ohjeita ja vaatimuksia ei laadita niiden itsensä vuoksi, vaan sen takia, että hankinnan lopputulos olisi haluttu.
- Määrittele tuotteen / palvelun pakolliset vaatimukset. Huomioi että laatua voi varmistaa hyvin pitkälle määrittämällä tuotteelle / palvelulle pakollisia vaatimuksia.
- Kuvaava tarjouksen vertailuperusteet. Vertailuperusteita suunniteltaessa tulee huomioida, mitä on asetettu pakollisiksi vaatimuksiksi. Mikäli pakolliset vaatimukset ovat kattavat, vertailuperusteeksi voi tulla pelkkä hinta, tai hinnan rinnalle voi määrittää muita laatuvaatimuksia.
- Kerro hankinnan keskeiset ehdot (esim. toimitusehdot, sopimusaika)
- Varaa haluamasi aika kysymysten esittämiselle ja ilmoita koska ja miten vastaat niihin. Ypäjän kunnassa suositaan kysymyksiä ja vastauksia kirjallisesti sähköpostilla. Tasapuolisuuden nimissä kysymykset ja vastaukset on hyvä lähettää jokaiselle. Hilma-järjestelmää käytettäessä jokainen näkee kysymykset ja vastaukset.

6. Pidä huolta, että hankinnan suunnittelussa on kyseisen hankinnan tarvittava asiantuntemus käytössä. Voit käyttää apuna myös toimittajia: lähetä tarvittaessa tarjouspyyntö tai ne osat siitä, joihin tarvitset kommentteja, useammalle toimittajalle kommentoitavaksi. **Kommentointi ei saa vääristää kilpailua!** Kysy siksi mielellään jokaisen näkemystä, jotta saat kokonaiskäsitelmän, miten hankinnan kohde olisi parasta kuvata tarjouspyyntöön.
7. Lähetä tarjouspyynnöt sähköpostilla. Yli 9000 € (tilaajavastuulaki) hankinnasta julkaistaan ilmoitus myös kunnan verkkosivuilla, jotta mahdollisimman moni tarjoaja saa tiedon hankinnasta. Samoin kun hankintasumma ylittää viranhaltijalle hallintosäännössä asetetun rajan, tulee ilmoitus laittaa verkkosivuille. Ilmoita kilpailutuksesta verkkosivujen päivittämisestä vastaavalle henkilölle.
8. Tarjousajan päätyttyä voittaja valitaan saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella ennalta määriteltujen kriteerien perusteella. Tarjoukset käsitellään tarjouspyynnössä kuvailulla tavalla. Myöhästyneitä tarjouksia ei oteta huomioon. Tarjouspyyntöä vastaamattomat tarjoukset hylätään. Tarjoajia voidaan pyytää selventämään tai täydentämään tarjouksissa olevia tietoja ja asiakirjoja. Tämä tarkoittaa asiavirheiden tarkistamista tai puuttuvien liitteiden täydentämistä. Hinnasta neuvottelu on kiellettyä.
9. Kilpailutetusta hankinnasta tehdään viranhaltijapäätös. Voittaneen tarjoajan kanssa tehdään tarvittaessa sopimus, jossa kannattaa viitata yleisiin sopimusehtoihin.
10. Tarjoukset ja muut asiakirjat on hyvä tulostaa sähköpostista ja tallentaa Tarjoukset-kansioon.
11. Hankintapäätös julkaistaan kuntalain mukaisesti. Tulevista hankinnoista kannattaa mahdollisuuksien mukaan tiedottaa kunnan nettisivuilla jo ennen kilpailutusta. Hankinnoissa, joissa on todennäköisesti tarvetta tarjoajien verkottumiseen, voidaan järjestää tarjoajille tarkoitettu infotilaisuus. Tarjoajat voivat tarjota yhteisvastuullisesti ryhmittymänä, tai toimia toistensa alihankkijoina. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjoamiseen ja kysymysten esittämiseen varattava aika ovat kunnan päätettävissä.
- Aikatauluja määritettäessä on tärkeää muistaa, että sallimalla tarjoajille enemmän aikaa tutustua tarjouspyyntöön ja jättää tarjous saa laadukkaampia tarjouksia. Määrittele siis realistinen aika lisäkysymysten kysymiselle sekä niihin vastaamiselle. Kaikille tarjoajille on luonnollisesti annettava samat tiedot. Mikäli lautakunta tai kunnanhallitus haluaa kommentoida kriteerejä, tulee tämä tehdä ennen kilpailutuksen julkaisua.
- Pienhankinnoissa kohtuullisena aikana tarjousten tekemiselle voidaan katsoa kaksi viikkoa. Kiireellisissä tapauksissa hankinta voidaan toteuttaa tätä lyhemässäkin ajassa. Kilpailutetusta hankinnasta tehdään viranhaltijapäätös, josta käy ilmi kuvaus hankintaprosessista, perustelut, hinta ja valittu toimittaja. Perusteluissa ilmoitetaan hylkäämisen perusteet, jos joku tarjoaja tai tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille. Päätökseen liitetään oikaisuohje. Määräaika hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen tekemiseen on tarjoajalla 14 päivää hankintapäätöksen tai muun hankintaa koskevan ratkaisun tiedoksisaannista. Sopimusta tai tilausta ei suositella tehtäväksi ennen oikaisuajan päättymistä. Hankintayksikkö voi itse ottaa hankintapäätöksen tai ratkaisun oikaistavakseen 90 päivän kuluessa siitä, kun hankintaoikaisun kohteena oleva päätös tai ratkaisu on tehty. Hankintaoikaisu voidaan tehdä, vaikka sopimus olisi tehty. Kansallisen kynnsarvon alittavasta hankinnasta tarjoajat eivät voi valittaa hankintalain perusteella markkinaoikeuteen, mutta myös KKV (Kilpailu- ja kuluttajavirasto) valvoo julkisten hankintojen lain mukaista toteutumista.
- Hankinta-asioissa on noudatettava säädöksiä yleisten asiakirjojen julkisuudesta. Hankintapäätöksen jälkeen asiakirjat ovat asianosaisjulkisia ja hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen yleisöjulkisia. Tarjoajia

tulee muistuttaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä, että salassa pidettävä aineisto on eriteltävä tarjouksiin. Hinta ei voi olla liikesalaisuus eivätkä liikesalaisuuksia ole yleisesti tunnetut tiedot. Tarkista Julkisuuslaista salassa pitämisen peruste, mikäli asiakirjaa ei saa prosessin keskenollessa julkaista kunnan edun tai liikesalaisuuden vuoksi.

Tilaajavastuulaki

Tilaajavastuulaki voi soveltua pienhankintaan, jos hankinnan arvo ylittää tilaajavastuulain soveltamisrajan eli on yli 9 000 euroa ilman arvonlisäveroa tai jos palvelu on kestoaltaan yli 10 päivän työsuoritus ja työ on tavanomaisesti hankintayksikön tiloissa tehtävä työsuoritus tai palvelu. Tilaajavastuulain selvitykset on pyydettävä viimeistään ennen kuin hankinnasta tehdään tilaus tai sopimus. Selvitykset eivät saa olla 3 kk vanhempia.

Sopimusten toteutumista tulee seurata aktiivisesti ja säännöllisesti. Laskutusvaiheessa tulee tarkistaa sopimushinnat, että ne täsmäävät sovittuun. Toimitettujen tavaroiden ja tuotettujen palvelujen tulee olla sellaisia, mitä on sovittu. Poikkeamatietoja tulee seurata, tilaajan on ilmoitettava toimittajalle toimituksessa ja/tai laskutuksessa havaituista puutteista ja virheistä sekä valvottava, että puutteet ja virheet korjataan asianmukaisesti. Sopimuksen seurannasta sekä asiakaspalautteen tärkeydestä on kerrottu lisää hankintaohjeessa.

Hankintojen periaatteet

Pienhankintoja ei säätele hankintalaki, mutta niitä säätelevät EU:n perustamissopimuksen mukaiset yleiset periaatteet. Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen.

Tasapuolisuus

Tarjouspyyntöä tai muita hankinta-asiakirjoja ei saa laatia siten, että hankinnan kohteen määrittely asettaa tarjoajat epätasa-arvoiseen asemaan. Tarjoajien ja tarjousten arvioinnissa tasapuolisuusvaatimus edellyttää, että asetetut vaatimukset koskevat samalla tavoin kaikkia tarjoajia. Toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei saa kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua.

Syrjimättömyys

Ehdokkaita ja tarjoajia on kohdeltava julkisissa hankinnoissa samalla tavalla riippumatta sellaisista tekijöistä, jotka eivät liity hankinnan toteuttamiseen. Tällaisia tekijöitä ovat erityisesti ehdokkaiden tai tarjoajien kansallisuus taikka sijoittautuminen johonkin jäsenvaltioon tai alueelle. Syrjimätön kohtelu edellyttää siten myös, että eri paikkakunnilta olevia ehdokkaita tai tarjoajia kohdellaan samalla tavoin kuin esimerkiksi oman kunnan yrityksiä. Pk-yritysten huomioinen on kuitenkin sallittua esimerkiksi hyväksymällä osatarjoukset. Näin ylläpidetään markkinoilla kilpailua ja mahdollistetaan uusien yritysten ja liikeideoiden syntymistä.

Avoimuus

Avoimuus tarkoittaa pienhankinnoissa, että hankintaprosessi on toteutettu annettujen ohjeiden mukaisesti hankinnan arvo ja luonne huomioiden. Avoimuusperiaate edellyttää, että pienimpiä hankintoja lukuun ottamatta hankinnasta ilmoitetaan siten että tarjoajat saavat siitä tietää, tarjouskilpailun ratkaisemisesta tiedotetaan tarjouskilpailuun osallistuneille ja että hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Avoimuusperiaatteen takia tarjouspyyntö on saatettava avoimesti kaikkien halukkaiden saataville tai niille, jotka esimerkiksi rajoitetussa menettelyssä on valittu tarjousmenettelyyn. Avoimuusperiaatteen toteuttamista rajoittavat eräät salassapitotarpeet, jotka on yksilöity viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevassa lainsäädännössä.

Suhteellisuus

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Hankinnan vaatimukset ja toimintamallit suhteutetaan pienhankinnan arvoon ja luonteeseen. Esimerkiksi tarjoajien soveltuvuusehtojen asettamisessa on huomioitava hankinnan luonne ja arvo. Samaten tarjouspyynnön sisältöön tai tarjousmenettelyn ehtoihin liittyvien vaatimusten tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan laatuun nähden. Suhteellisuusperiaatteen on katsottu oikeuskäytännössä merkitsevän myös kohtuullisuuden vaatimusten huomioon ottamista. Esim. hankintayksikkö ei saa asettaa liian korkeita liikevaihtovaatimuksia tarjouskilpailuun osallistuville toimittajille

Sanasto pienhankinnoissa

Hankinnan tarkoituksenmukaisuus

Mieti mitä haluat hankinnan lopputulokseksi. Millainen tavara tai palvelu vastaa käyttäjän tarvetta ja miten tähän tarpeeseen saadaan vastattua kustannustehokkaimmalla tavalla?

Suorahankinta

5 000 euron suorahankinta tehdään suoraan yhdeltä toimittajalta ilman kilpailutusta. Mikäli hankinnan hintataso tunnetaan, voi tehdä suoran tilauksen. Mikäli hankinnan hintatasoa ei tunneta, se tulee varmistaa. Hintavertailua voidaan tarvittaessa tehdä esimerkiksi selvittämällä hintatasoa puhelimitse tai perustuen lehti-ilmoituksiin tai verkkokauppojen päivähintoihin.

Hintatiedustelu

5 000–10 000 euron suorahankinta tehdään hintatiedustelun jälkeen. Hintatiedustelun teossa voidaan kysyä hintoja sähköpostitse tai selvittää hintoja internetistä.

Tarjouskilpailu

Tarjouskilpailussa hankinnan sisältö määritellään tarjouspyyntöön ja toimittajat tarjoavat tarjouspyynnön mukaisesti. Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti.

Yhteishankintasopimus

Kunta voi olla mukana yhteishankintasopimuksessa, jossa on kilpailutettu valmiiksi tietyt tavarat tai palvelut. Näin ollen kunnan ei tarvitse itse kilpailuttaa näitä, vaan voi tilata suoraan ko. tavaroita ja palveluja tarpeensa mukaisesti.

Puitejärjestely

Sopimuskokonaisuus, joka tehdään yhden tai useamman toimittajan sekä hankintayksikön välille. Järjestelyn tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtävien hankintasopimusten ehdot.

Markkinaoikeus

Hankintalain mukaisista hankinnoista (ei koske pienhankintoja) voi valittaa markkinaoikeuteen. Asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi se, jota asia koskee sekä tietyissä tapauksissa eräät viranomaiset. Valittajana voi olla lähinnä alalla toimiva yrittäjä, joka on osallistunut tarjouskilpailuun tai jonka osallistuminen tarjouskilpailuun on estynyt hankintayksiköstä johtuvasta syystä. Kunnan asukkailla tai kunnallisilla luottamushenkilöillä ei ole hankinta-asiassa oikeutta tehdä valitusta markkinaoikeudelle, elleivät he ole asianosaisia.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV)

KKV valvoo julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista. Valvonnan tarkoituksena on varmistaa yleisen edun sekä veronmaksajien ja julkisten varojen käytön tehokkuuden kannalta keskeisten periaatteiden, kuten julkisten hankintojen menettelyjen avoimuuden ja syrjimättömyyden sekä tehokkaasti kilpailutettujen hankintamenettelyjen, toteuttaminen. Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menettelleen hankintalainsäädännön vastaisesti, voi tehdä toimenpidepyynnön virastolle.